

Rozdział IX

PRAWO ENERGETYCZNE W POLSCE

1. Uwagi wprowadzające

W obecnych czasach zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwa jest zadaniem priorytetowym. Potrzebny jest więc taki stan gospodarki, który umożliwi pokrycie zarówno bieżącego jak i perspektywicznego zapotrzebowania obywateli na wszelkiego rodzaju paliwa i energię. Oczywiście zapewniając odpowiednie bezpieczeństwo energetyczne nie można zapomnieć o środowisku naturalnym. Dlatego wszelkiego rodzaju działania podejmowane przez państwo nie mogą doprowadzać do skażenia środowiska naturalnego⁷⁷.

Problematykę prawa energetycznego w Polsce podejmuje dwie ustawy:

1. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne⁷⁸
2. ustawa z dnia 30 maja 1996 r. o rezerwach państwowych oraz zapasach obowiązkowych paliw⁷⁹.

2. Prawo energetyczne

Prawo energetyczne określa zasady kształtowania polityki energetycznej państwa, zasady i warunki zaopatrzenia oraz użytkowania paliw i energii, w tym ciepła, a także działalności przedsiębiorstw energetycznych. Określa też organy właściwe w sprawach gospodarki paliwami i energią. Są to główne cele ustawy – „Prawo energetyczne”. Oprócz nich celem ustawy jest tworzenie warunków równoważonego rozwoju kraju, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, oszczędnego oraz racjonalnego użytkowania paliw i energii, rozwój konkurencji, przeciwdziałanie negatywnym skutkom naturalnych monopolii, uwzględnianie wymogów ochrony środowiska oraz umów międzynarodowych, ochrona interesów odbiorców i minimalizacja kosztów.

Działalność gospodarczą w zakresie energii i paliw prowadzi przedsiębiorstwo energetyczne. Ma ono za zadanie wytwarzać, przetwarzać, magazynować, przesyłać i dystrybuować paliwa lub energię oraz obracać nimi.

Przedsiębiorstwo energetyczne zawiera z odbiorcą⁸⁰ umowę przesyłową. Świadczenie usług przesyłowych obejmuje przesyłanie i dystrybucję paliw gazowych, energii elektrycznej albo ciepła od wybranego przez odbiorcę dostawcę paliw, energii lub ciepła.

Dostarczanie paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła odbywa się na podstawie umowy sprzedaży albo umowy przesyłowej. Oprócz warunków koniecznych, zgodnych z przepisami prawa cywilnego, umowy te powinny jeszcze zawierać:

⁷⁷ Prawo energetyczne w: Prawo administracyjne pod red. M. Wierzbowskiego, Warszawa 2002, s. 433.

⁷⁸ Dz. U. z 1997 r. Nr 54, poz. 348 z póź. zm.

⁷⁹ Dz. U. z 1996 r. Nr 90, poz. 404 z póź. zm.

⁸⁰ Odbiorca – każdy, kto otrzymuje lub pobiera paliwa lub energię na podstawie umowy z przedsiębiorstwem energetycznym (art. 3 pkt. 13)).

1. umowa sprzedaży – ilość sprzedaży paliw gazowych, energii elektrycznej, ciepła w podziale na okresy umowne, sposób ustalenia ceny i warunki wprowadzania ich zmian, sposób rozliczeń, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, okres jej obowiązywania, warunki rozwiązania
2. umowa przesyłowa – ilość przesyłanych paliw gazowych, energii elektrycznej, ciepła, standardy jakościowe, warunki zapewnienia niezawodności i ciągłości dostarczania, sposób ustalania stawek opłat oraz warunki wprowadzania ich zmian, sposób rozliczania, odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, okres jej obowiązywania oraz warunki rozwiązania. Kontroli układów pomiarowych, dotrzymywania warunków umowy oraz prawidłowości rozliczeń, dokonują upoważnieni przedstawiciele przedsiębiorstw energetycznych. Za okazaniem legitymacji oraz pisemnego upoważnienia⁸¹ ma on prawo:

1. wstępu na teren nieruchomości lub do pomieszczeń, gdzie przeprowadzana jest kontrola;
2. przeprowadzania w ramach kontroli niezbędnych przeglądów urządzeń, będących własnością przedsiębiorstwa energetycznego oraz prac związanych z ich eksploatacją albo naprawą, dokonywanie badań i pomiarów;
3. zbierania i zabezpieczania dowodów naruszenia przez odbiorcę warunków używania układów pomiarowych oraz warunków umowy zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym.

W przypadku stwierdzenia, że instalacja przesyłowa, znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednio niebezpieczeństwo dla zdrowia, zdrowia, środowiska lub nielegalnego poboru paliw gazowych, energii elektrycznej czy ciepła, przedsiębiorstwo energetyczne może wstrzymać dostarczanie paliw, energii lub ciepła. Jest to prawo przedsiębiorstwa energetycznego, z którego może skorzystać, ale nie obowiązkowo. Uprawnienie to przysługuje przedsiębiorstwu energetycznemu także w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane paliwo, energię lub ciepło albo świadczone usługi, co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności. W tym ostatnim przypadku odbiorca musi być powiadomiony na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy z wyznaczeniem dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących zobowiązań. W chwili, gdy odbiorca ureguluje wszelkie należności oraz ustana inne przyczyny, dla których zaprzestano dostarczanie paliw, energii czy ciepła, przedsiębiorstwo energetyczne ma obowiązek bezzwłocznego wznowienia ich dostarczania.

Za przyłączenie do sieci przesyłowej pobiera się opłatę, określoną na podstawie ustalonych w taryfie stawek opłat za przyłączenie do sieci. Kalkuluje się ją na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci, służących do przyłączania podmiotów ubiegających się o przyłączenie. Jednocześnie przyłączany podmiot ma obowiązek umożliwić przedsiębiorstwu energetycznemu, w obrębie swojej nieruchomości, budowę i rozbudowę sieci niezbędnej do realizacji przyłączenia oraz udostępnić pomieszczenia lub miejsca na zainstalowanie układów pomiarowych, zgodnie z warunkami umowy przesyłowej.

Sprawy sporne, związane z umową przesyłową, odmowie podłączenia do sieci czy też nieuzasadnionego odłączenia od sieci, rozpatruje Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, na wniosek strony. W sprawach tych Prezes Urzędu Regulacji Energetyki może wydać, na wniosek strony, postanowienie określające warunki podjęcia lub kontynuowania dostaw do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia sporu.

⁸¹ Wydanego przez właściwy organ przedsiębiorstwa energetycznego.

Operator systemu przesyłowego gazowego lub elektroenergetycznego, odpowiedzialny jest za:

1. zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania systemu przesyłowego oraz realizacji umów,
2. prowadzenie ruchu sieciowego w systemie przesyłowym oraz zapewnienie utrzymania sieci przesyłowej, wraz z połączeniami z innymi systemami w sposób gwarantujący niezawodność i jakość dostarczanych paliw gazowych lub energii elektrycznej,
3. współpracę z innymi operatorami lub przedsiębiorstwami energetycznymi, która ma na celu zapewnienie spójności działania połączonych sieci,
4. dysponowanie paliwami gazowymi w źródłach i magazynach gazu ziemnego lub dysponowanie mocą jednostek wytwórczych energii elektrycznej
5. zarządzanie przepływami paliw gazowych lub energii elektrycznej w sieciach elektroenergetycznych, aby utrzymać określone parametry paliw gazowych lub energii elektrycznej na połączeniach z innymi sieciami,
6. zapewnianie odpowiedniej zdolności do przesyłania energii elektrycznej w sieci elektroenergetycznej i mocy źródeł energii elektrycznej,
7. świadczenie usług polegających na przesyłaniu energii elektrycznej pomiędzy systemami elektroenergetycznymi
8. świadczenie usług niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemu elektroenergetycznego lub gazowego, a ponadto utrzymywania określonych wartości parametrów jakościowych paliw gazowych, energii elektrycznej w systemie
9. sporządzanie bieżących bilansów paliw gazowych w sieci gazowej lub energii elektrycznej w sieci elektroenergetycznej
10. realizacja ograniczeń w dostarczaniu paliw gazowych lub energii elektrycznej wprowadzonych na zasadach określonych w przepisach prawa.

Operator systemu dystrybucyjnego gazowego lub elektroenergetycznego jest odpowiedzialny natomiast za zarządzanie siecią, współpracę z innymi operatorami lub przedsiębiorstwami energetycznymi, sporządzanie bieżących bilansów paliw gazowych w sieciach gazowych lub energii elektrycznej w sieci elektroenergetycznej, oraz może podejmować inne działania związane z jego kompetencjami⁸².

Operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych gazowych oraz elektroenergetycznych mianuje, w drodze decyzji administracyjnej, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki. Przy wyborze bierze pod uwagę: bezpieczeństwo energetyczne kraju, parametry techniczne sieci należących do operatorów, ocenę skuteczności prowadzenia przez operatorów ruchu sieciowego i zapewnienia utrzymania sieci.

Od 1 stycznia 2005 wchodzi nowe przepisy dotyczące operatorów systemów. Operator systemu elektroenergetycznego jest obowiązany zapewnić wszystkim podmiotom pierwszeństwo w świadczeniu usług przesyłowych energii elektrycznej wytworzonych w odnawialnych źródłach energii a ponadto w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, z zachowaniem niezawodności i bezpieczeństwa krajowego systemu elektroenergetycznego. Ma też obowiązek przedstawiania Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki informacji o ilościach energii elektrycznej, wytworzonej w odnawialnych źródłach energii przyłączonych do jego sieci i wprowadzonej do systemu elektroenergetycznego, z podziałem na poszczególne rodzaje źródeł w terminie do 31 lipca⁸³ oraz 31 stycznia⁸⁴.

⁸² Art. 9c § 2 ustawy - Prawo energetyczne.

⁸³ Za okres od 1 stycznia do 30 czerwca danego roku.

⁸⁴ Za okres od 1 lipca do 31 grudnia roku poprzedniego.

Świadectwo pochodzenia to świadectwo pochodzenia energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii. Jest ono wydawane przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w drodze decyzji administracyjnej, na wniosek przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się wytwarzaniem energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii. Świadectwo pochodzenia powinno zawierać:

1. nazwę i adres przedsiębiorstwa energetycznego, które zajmuje się wytwarzaniem energii w odnawialnym źródle energii;
2. określenie lokalizacji, rodzaju i mocy odnawialnego źródła energii, w którym energia elektryczna została wytworzona;
3. dane dotyczące ilości energii elektrycznej objętej świadectwem pochodzenia oraz wytworzonej w określonym odnawialnym źródle energii;
4. określenie okresu, w którym energia elektryczna została wytworzona.

Krajowe zużycie energii elektrycznej oblicza się jako sumę krajowej produkcji energii, wraz z energią produkowaną na własne potrzeby oraz importu energii elektrycznej, pomniejszonej o jej eksport.

Obowiązkiem przedsiębiorstwa energetycznego jest utrzymanie zapasów paliw w ilości zapewniającej utrzymanie ciągłości dostaw energii elektrycznej lub ciepła do odbiorców. Nie może bowiem zdarzyć się przypadek, kiedy odbiorcom nie zostaną dostarczone paliwa czy ciepło. Jednocześnie przedsiębiorstwo energetyczne ma obowiązek umożliwić kontrolę zgromadzonych zapasów. Kontrola przeprowadzana jest na podstawie pisemnego upoważnienia Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, zawierającego oznaczenie osoby przeprowadzającej kontrolę, nazwę kontrolowanego przedsiębiorstwa energetycznego oraz określenie zakresu kontroli. Z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół, przedstawiany następnie organom kontrolowanego przedsiębiorstwa.

Prawo energetyczne wprowadza możliwość ograniczenia w sprzedaży paliw stałych lub ciekłych oraz w dostarczaniu i poborze paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła. Ograniczenie to można wprowadzić na czas określony na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego części. Przyczyną wprowadzenia ograniczeń jest:

1. zagrożenie bezpieczeństwa energetycznego Rzeczypospolitej Polskiej, które polega na długookresowym braku równowagi na rynku paliwowo – energetycznym,
2. zagrożenia bezpieczeństwa osób,
3. zagrożenie wystąpienia znacznych szkód materialnych.

Ograniczenia w dostarczaniu i poborze paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła polegają w szczególności na ograniczeniu maksymalnego godzinowego i dobowego poboru paliw gazowych lub energii elektrycznej oraz zmniejszeniu lub przerwaniu dostaw ciepła. Oczywiście wszelkie ograniczenia podlegają kontroli ze strony Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki⁸⁵, wojewodę⁸⁶ oraz organów właściwych w sprawach regulacji gospodarki paliwami i energią⁸⁷.

W sprawach polityki energetycznej właściwym naczelnym organem administracji rządowej jest Minister Gospodarki i Pracy⁸⁸. Ma on szerokie uprawnienia w zakresie kształtowania polityki energetycznej państwa. Przede wszystkim przygotowuje, w porozumieniu z innymi ministrami, założenia polityki

⁸⁵ Ograniczenia dotyczące dostarczanych sieciami paliw gazowych i energii elektrycznej.

⁸⁶ Ograniczenia dotyczące paliw stałych i ciekłych oraz ciepła.

⁸⁷ Są to : jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej, jednostki organizacyjne Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Agencji bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu oraz jednostki organizacyjne więziennictwa podległe Ministrowi Sprawiedliwości.

⁸⁸ W skrócie : Minister Gospodarki.

energetycznej, koordynuje jej wykonanie, określa szczegółowe warunki planowania i funkcjonowania systemów zaopatrzenia w paliwo i energię, sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem krajowych systemów energetycznych, współdziała z wojewodą i samorządem terytorialnym w sprawach planowania i realizacji systemów zaopatrzenia w paliwo i energię, koordynuje współpracę z międzynarodowymi organizacjami rządowymi oraz informuje Komisję Europejską, w terminie do 15 kwietnia każdego roku, o projektach inwestycyjnych, którymi zainteresowała się Komisja Europejska.

Ostatecznie założenia polityki energetycznej państwa określa, na wniosek Ministra Gospodarki, Rada Ministrów. Także Radzie Ministrów przedstawia Minister Gospodarki, w porozumieniu z Ministrem Finansów, ocenę realizacji założeń polityki energetycznej państwa wraz z ewentualnymi propozycjami ich korekty oraz prognozę krótkoterminową, na czas nie dłuższy niż 5 lat. Ocena ta przedstawiana jest co dwa lata. Jednocześnie, także co dwa lata, Rada Ministrów przedstawia Sejmowi ocenę realizacji założeń polityki energetycznej państwa z ewentualnymi propozycjami korekty, wraz z prognozą krótkoterminową rozwoju sektora energetycznego.

Założenia polityki energetycznej państwa powinny zawierać w szczególności:

1. ocenę bezpieczeństwa energetycznego państwa;
2. prognozę krajowego zapotrzebowania na paliwa i energię;
3. prognozę importu, eksportu paliw i energii;
4. politykę inwestycyjną;
5. działania w zakresie ochrony środowiska;
6. politykę koncesjonowania działalności przedsiębiorstw energetycznych;
7. politykę efektywności energetycznej;
8. politykę cenową;
9. politykę w zakresie obowiązkowych zapasów paliw;
10. politykę przekształceń własnościowych w sektorze energetycznym oraz dotyczącą współpracy międzynarodowej;
11. propozycję kierunków prac naukowo – badawczych;
12. propozycję zmian przepisów prawnych.

Także samorządy terytorialne posiadają pewne uprawnienia w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa. W zakresie zadań własnych gminy znajduje się planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy, planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy oraz finansowanie oświetlenia ulic, palców, dróg znajdujących na terenie jednostki samorządu terytorialnego.

Projekt założeń, sporządzany dla obszaru gminy lub jej części, to projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, sporządzany przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Określa on ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych, możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek oraz lokalnych zasobów paliw i energii, zakres współpracy z innymi gminami.

Zadania z zakresu regulacji gospodarki paliwami i energią elektryczną, promowania konkurencji realizuje Prezes Urzędu Regulacji Energetyki⁸⁹. Jest to centralny organ administracji rządowej, powoływany na okres 5 lat przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Gospodarki. Wiceprezesa Urzędu Regulacji Energetyki powołuje i odwołuje Minister Gospodarki na wniosek Prezesa URE.

Prezes URE wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Regulacji Energetyki. W jego skład wchodzi Oddział Centralny w Warszawie oraz 8 oddziałów

terenowych, z siedzibami w: Szczecinie, Gdańsku, Poznaniu, Lublinie, Łodzi, Wrocławiu, Katowicach i Krakowie.

Wśród zadań i kompetencji Prezesa URE znajduje się prawo udzielenia, odmowy udzielenia, zmiana i cofnięcie koncesji, zatwierdzanie oraz kontrolowanie taryf paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła, nakładanie kar pieniężnych, rozstrzyganie sporów związanych ze świadczeniem usług czy odmowie przyłączenia do sieci, współdziałanie z właściwymi organami w przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym przedsiębiorstw energetycznych, wydawanie i umarzanie świadectw pochodzenia. Corocznie Prezes URE składa Ministrowi Gospodarki, w terminie do 31 marca, sprawozdanie ze swojej działalności oraz przedstawia, na jego żądanie, informacje z zakresu swojej działalności.

Do postępowania przed Prezesem URE stosuje się Kodeks postępowania administracyjnego⁹⁰. Od decyzji Prezesa URE przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W takim przypadku zastosowanie mają przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w sprawach gospodarczych⁹¹. Zażalenie na postanowienia Prezesa URE wnosi się w terminie 7 dni.

Zgodnie z ustawą – Prawo energetyczne, uzyskania koncesji wymaga prowadzenie działalności w zakresie:

1. wytwarzania paliw i energii, oprócz wytwarzania paliw stałych, energii elektrycznej w źródłach o mocy poniżej 5 MW nie zaliczanych do odnawialnych źródeł energii, wytwarzania paliw gazowych z gazu płynnego, wytwarzania ciepła w źródłach o łącznej mocy poniżej 1 MW;
2. magazynowania paliw gazowych i ciekłych, z wyłączeniem lokalnego magazynowania gazu płynnego w instalacjach o przepustowości poniżej 1 MJ/s, magazynowania paliw ciekłych w obrocie detalicznym;
3. przesyłania i dystrybucji paliw i energii, oprócz przesyłania i dystrybucji paliw gazowych w sieci o przepustowości poniżej 1 MJ/s, przesyłania i dystrybucji ciepła, jeżeli moc zamówiona przez odbiorców nie przekracza 1 MW;
4. obrotu paliwami i energią, z wyłączeniem przypadków wskazanych w art. 32 § 1 pkt. 4 ustawy – Prawo energetyczne.

Wniosek o udzielenie koncesji powinien zawierać następujące dane:

1. oznaczenie wnioskodawcy, jego siedziby lub miejsca zamieszkania;
2. określenie przedmiotu oraz zakresu prowadzonej działalności, na którą ma być wydana koncesja oraz plan rozwoju;
3. informacje o dotychczasowej działalności wnioskodawcy, wraz ze sprawozdaniami finansowymi za ostatnie 3 lata, jeżeli podmiot prowadzi już działalność gospodarczą;
4. określenie okresu, na jaki koncesja ma być udzielona, ze wskazaniem daty rozpoczęcia działalności;
5. określenie środków finansowych, jakimi dysponuje podmiot ubiegający się o koncesję;
6. numer w rejestrze przedsiębiorców lub ewidencji działalności gospodarczej oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP).

Prezes URE wydaje koncesję wnioskodawcy, który ma siedzibę lub miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu⁹², dysponuje środkami finansowymi,

⁹⁰ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, tekst jedn. : Dz. U. z 2000 r., Nr 98, poz. 1071 z póź. zm.

⁹¹ Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz. U. z 1964 r., Nr 43, poz. 296 z póź. zm.,

Dział IVA, art. 479⁹² – 479⁹⁷.

⁹²EFTA.

⁸⁹ W skrócie : Prezes URE.

które gwarantują wykonywanie działalności albo jest w stanie udokumentować możliwość ich pozyskania, posiada możliwości techniczne gwarantujące prawidłowe wykonywanie działalności, zapewni zatrudnienie osób o wysokich kwalifikacjach zawodowych oraz uzyskał decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Oprócz tych warunków, przy wydawaniu koncesji, bierze się pod uwagę także interes społeczny i założenia polityki energetycznej państwa.

Koncesja udzielana jest na okres od 10 do 50 lat, chyba że przedsiębiorca wnosi o krótszy okres obowiązywania koncesji. Koncesja zawiera następujące elementy :

1. podmiot i jego siedzibę lub miejsce zamieszkania;
2. przedmiot oraz zakres działalności objętej koncesją;
3. datę rozpoczęcia działalności objętej koncesją oraz warunki wykonywania działalności;
4. okres ważności koncesji;
5. szczególne warunki wykonywania działalności objętej koncesją, mające na celu właściwą obsługę odbiorców;
6. zabezpieczenie ochrony środowiska w trakcie oraz po zaprzestaniu koncesjonowanej działalności;
7. numer w rejestrze przedsiębiorców lub ewidencji działalności gospodarczej oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP).

Przedsiębiorstwa energetyczne, które posiadają już koncesję, obowiązane są do corocznych opłat do budżetu państwa, obciążających koszty ich działalności. Przedsiębiorstwa energetyczne wytwarzające energię elektryczną w odnawialnych źródłach energii o mocy poniżej 5 MW są zwolnione z opłat na rzecz budżetu państwa, w zakresie wytwarzania energii w tych źródłach.

Przedsiębiorstwo, które chce prowadzić działalność polegającą na wytwarzaniu, przetwarzaniu, magazynowaniu, przesyłaniu, dystrybucji oraz obrocie paliwami i energią, podlegającą koncesjonowaniu, może wnioskować o wydanie promesy koncesji. Wydaje ją Prezes URE w drodze decyzji administracyjnej, na okres nie krótszy niż 6 miesięcy. Wniosek o wydanie promesy koncesji powinien zawierać takie same elementy, jak wniosek o wydanie koncesji.

Wszelkie zmiany w opłatach za ciepło, dotyczących cen i stawek, stosowanych w rozliczeniach z odbiorcami nie mogą następować częściej niż raz na 12 miesięcy.

Wszelkie taryfy dla paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła, ustalone przez przedsiębiorstwo energetyczne, podlegają zatwierdzeniu przez Prezesa URE. W ciągu 30 dni zatwierdza on taryfę bądź odmawia jej zatwierdzenia w przypadku, gdy stwierdzi niezgodność taryfy z zasadami oraz przepisami ustawy – Prawo energetyczne.

W sprawach nieuregulowanych w ustawie – Prawo energetyczne, a dotyczących koncesji i taryf, mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁹³.

3. Rezerwy państwowe oraz zapasy obowiązkowych paliw

Drugą ustawą regulującą sprawy związane z energią oraz paliwami jest ustawa z 30 maja 1996 r. o rezerwach państwowych oraz zapasach obowiązkowych paliw⁹⁴. Określa ona zasady tworzenia, gospodarowania rezerwami państwowych surowców, materiałów, paliw, maszyn, urządzeń i innych produktów niezbędnych w realizacji zadań w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz tworzenia, utrzymywania i finansowania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych, węgla kamiennego i gazu ziemnego.

Rezerwy państwowe są wyodrębnionym majątkiem Skarbu Państwa. Są to rezerwy państwowe surowców, materiałów, paliw, maszyn, urządzeń, produktów rolnych, produktów i półproduktów żywnościowych, produktów leczniczych i wyrobów medycznych oraz innych wyrobów niezbędnych do realizacji zadań w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa państwa.

Wyróżnia się następujące rezerwy:

1. rezerwy mobilizacyjne, które służą realizacji zadań związanych z obronnością oraz bezpieczeństwem państwa, w szczególności służące potrzebom Sił Zbrojnych, bezpieczeństwu państwa oraz w czasie podwyższonej gotowości obronnej państwa
2. rezerwy gospodarcze – służą zaspokajaniu podstawowych surowców, materiałów, paliw w zakresie potrzeb gospodarki narodowej oraz utrzymaniu ciągłości zaopatrywania ludności w podstawowe produkty rolne, produkty i półprodukty żywnościowe, produkty lecznicze i wyroby medyczne a ponadto eliminowanie lub łagodzenie zakłóceń w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, które wynikają z nieprzewidzianych zdarzeń i okoliczności oraz klęsk żywiołowych.

Rezerwy mobilizacyjne tworzone są przez ministrów, kierowników urzędów centralnych oraz wojewodów. Natomiast rezerwy gospodarcze tworzy Minister Gospodarki. Do 30 kwietnia za rok poprzedni przedstawia on Radzie Ministrów informacje o stanie ilościowym, finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu rezerw gospodarczych.

Wszelkie wydatki związane z gospodarowaniem rezerwami pokrywane są ze środków budżetu państwa. Pokrywają one przyrost i zmianę struktury rezerw, koszty utrzymania i ich magazynowania, koszty wymiany oraz nakłady inwestycyjne związane z budową i modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw.

Rezerwami w ramach przeznaczonych środków finansowych gospodaruje Agencja Rezerw Materiałowych. Podlega Ministrowi Gospodarki. Agencją Rezerw Materiałowych kieruje Prezes, powoływany i odwoływany przez Ministra Gospodarki. W zakresie kompetencji Agencji Rezerw Materiałowych znajduje się:

1. gospodarowanie rezerwami w zakresie surowców, materiałów i paliw, produktów leczniczych i wyrobów medycznych oraz produktów rolnych, produktów i półproduktów żywnościowych,
2. opracowywanie projektu planu rzeczowego i finansowego tworzenia rezerw,
3. inicjowanie przedsięwzięć inwestycyjnych na potrzeby rezerw,
4. opracowywanie projektu informacji dla ministrów, w terminie do 31 marca każdego roku za rok poprzedni zatwierdza go Minister Gospodarki.

Agencja Rezerw Materiałowych posiada osobowość prawną. Siedzibą jest Warszawa. Agencja Rezerw Materiałowych⁹⁵ działa na podstawie ustawy i statutu. Prezes Agencji jest organem wykonawczym oraz zarządzającym Agencji.

⁹³ Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807.

⁹⁴ W skrócie : ustawa o rezerwach i zapasach paliw.

⁹⁵ W skrócie : Agencja.

Przychodami Agencji są dotacje budżetowe, wpływy uzyskiwane z obrotu rezerwami oraz inne wpływy. Przeznaczane są one na finansowanie zmian wielkości i struktury rezerw, pokrycie kosztów ich utrzymania i wymiany, inwestycje oraz pokrycie kosztów ich funkcjonowania. W zakresie czynności cywilnoprawnych, których stroną jest Agencja, nie pobiera się podatku od czynności cywilnoprawnych.

W celu zapewnienia bezpiecznego zaopatrzenia kraju w paliwa ciekłe, zgodnie z ustawą, ustala się zapasy paliw ciekłych, których ilość w każdym roku kalendarzowym musi być równa ilości takich paliw z okresu 90 dni ich średniej dziennej wewnętrznej konsumpcji. Średnią dzienną wewnętrzną konsumpcją jest średnia dzienna wielkość dostaw paliw ciekłych na rynek wewnętrzny w roku poprzedzającym, ustalona na podstawie danych statystycznych.

Zapasy obowiązkowych paliw ciekłych obowiązane są tworzyć i utrzymywać przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania lub przetwarzania paliw ciekłych oraz w zakresie przewozu paliw ciekłych na polski obszar celny, zwanych importerami. Są oni wpisywani do rejestru producentów i importerów, prowadzonego przez Agencję. Rejestr producentów i importerów prowadzi Prezes Agencji. Oprócz dokładnego określenia producenta lub importera, zawiera także informacje o danych ekonomicznych i towarowych dotyczących producenta lub importera oraz informacje dotyczące magazynowania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych. Producenci i importerzy obowiązani są zarejestrować się w rejestrze producentów i importerów w ciągu 30 dni od dnia podjęcia działalności gospodarczej.

Do paliw ciekłych objętych obowiązkiem zapewnienia zapasów, należą 11 benzyny silnikowe i materiały pędne do silników lotniczych, oleje napędowe do silników i materiały pędne do silników lotniczych na bazie ropy, oleje opałowe, z wyłączeniem olejów do silników statków morskich.

Postać obowiązkowych zapasów paliw ciekłych:

1. paliwa ciekłe
2. półprodukty rafinerii ropy naftowej
3. ropa naftowa.
4. Do zapasów obowiązkowych paliw płynnych zalicza się zmagazynowane w:
5. terminalach i magazynach hurtowych
6. zbiornikach rafinerii ropy naftowej, z wyjątkiem paliw ciekłych znajdujących się w instalacjach i rurociągach produkcyjnych
7. zbiornikach instalacji rurociągowych
8. zbiornikach i magazynach portowych
9. na barkach oraz statkach żeglugi przybrzeżnej
10. zbiornikowcach znajdujących się w portach docelowych.

Istnieje możliwość magazynowania paliw ciekłych poza granicami kraju. Wszelkie zapasy obowiązkowe paliw ciekłych, które są magazynowane poza krajem, nie mogą przekroczyć 10 % ogólnej ilości takich zapasów utrzymywanych przez producentów i importerów.

Koszty tworzenia oraz utrzymywania zapasów obowiązkowych paliw ciekłych ponoszą producenci i importerzy. Koszty te zaliczane są do kosztów ich działalności.

Funkcje kontrolne w stosunku do producentów, importerów oraz przedsiębiorstw magazynujących posiada Prezes Agencji. Kontrola ta polega na sprawdzeniu zgodności stanu faktycznego ze stanem ewidencyjnym zapasów obowiązkowych paliw ciekłych oraz jakości tych zapasów. Czynności kontrolne dokonuje osoba uprawniona przez Prezesa Agencji w obecności kontrolowanego lub osoby przez niego upoważnionej. Po przeprowadzeniu kontroli sporządza się protokół z przeprowadzonych czynności, zawierający wnioski i zalecenia oraz

pouczenie o sposobie złożenia zastrzeżeń co do jego treści. Termin do złożenia zastrzeżeń nie może być krótszy niż 7 dni, od daty doręczenia protokołu.

W ciągu 45 dni od końca miesiąca następującego po upływie obrotu sprawozdawczego Prezes Agencji składa Ministrowi Gospodarki półroczne sprawozdanie dotyczące stanu zapasów obowiązkowych paliw ciekłych, ich struktury, oraz obszarów magazynowania. Ponadto na każde żądanie Ministra Gospodarki Prezes Agencji przekazuje bieżące informacje.

Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może wprowadzić obowiązek tworzenia i utrzymywania zapasów obowiązkowych węgla kamiennego lub gazu ziemnego. Zapasy te stają się majątkiem podmiotów tworzących, utrzymujących i finansujących te zapasy.

Regulacje ustawy o rezerwach i zapasach paliw pozwala na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kraju. Daje pewność, że nie nastąpi przypadek, w którym zabraknie energii, ciepła czy też innych paliw.

